

Nota archeologie

Bree (Gerdingen), Sportlaan - Genatteweg

DEEL II: programma van maatregelen

Projectcode: 2019L78



Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek



Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., WIJNEN, J., JANSSEN, J. en QUINTENS, G., (2020), Bree (Gerdingen) – Sportlaan, Genatteweg, nota archeologie, Haast-rapport 2020-05, D/2020/12654/05

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE) - Mob. 0496 209 018
e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

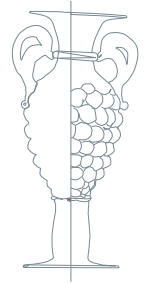
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2020/12654/05

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

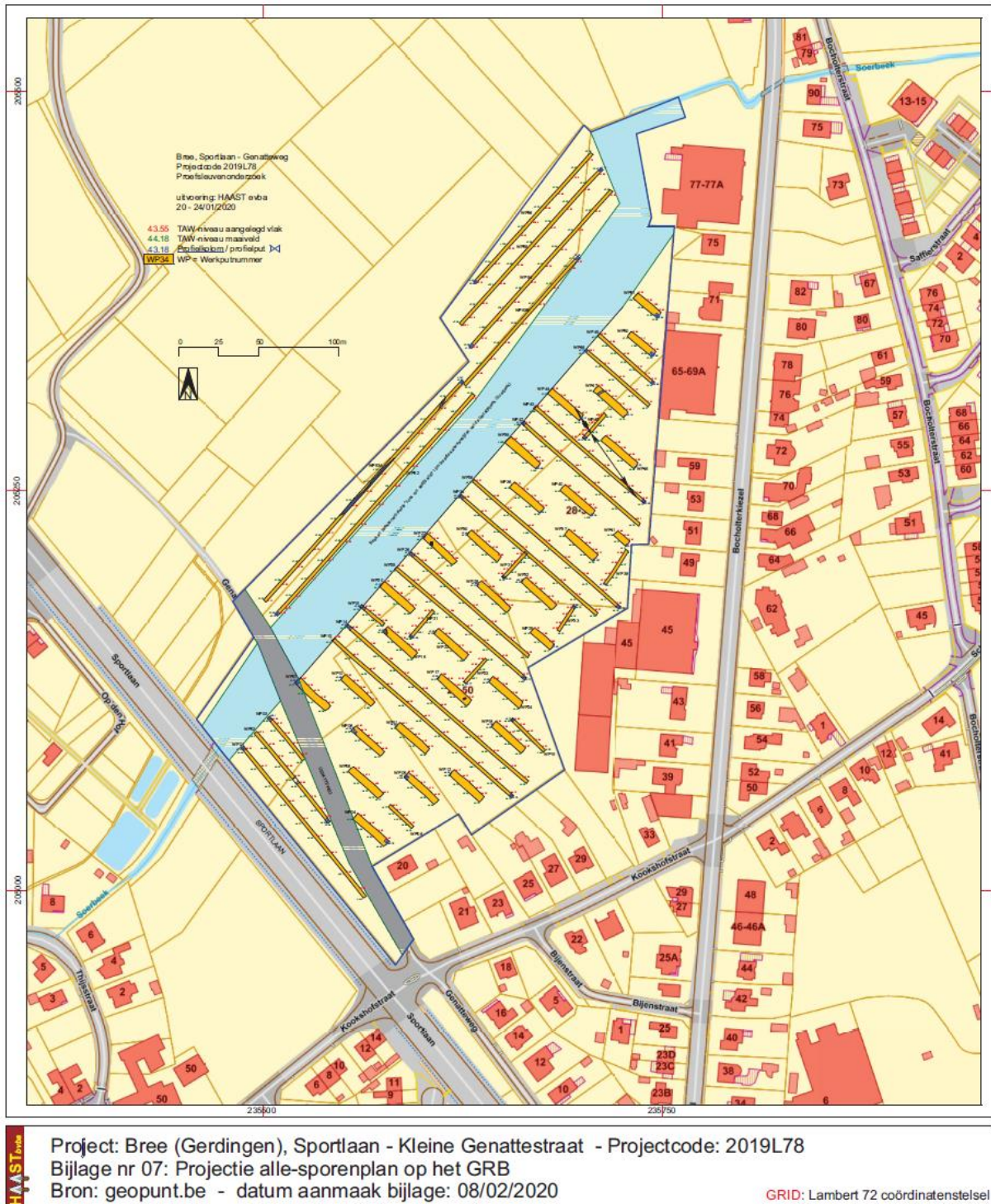


COVERFOTO: proefsleuf 29, het aangelegde vlak

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte
2. Bouwprogramma
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek
4. Assessment van het terrein
5. Gemotiveerd advies
6. Figurenlijst

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcode 2019L78, Bree (Gerdingen), Sportlaan - Genatteweg



1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode:	2019L78
Naam erkende archeoloog:	Rik van de Konijnenburg
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatiegegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8660
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8660
Kadastergegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8660
Topografische kaart:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8660
Alle betrokken actoren:	Rik van de Konijnenburg (erkend archeoloog), Joan Janssen (archeoloog),
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	Rik.vandekonijnenburg@telenet.be , 0496 209 018

2. Bouwprogramma¹

Het gebied dat de tijdelijke handelsvereniging NV Immo Bree Invest gaat ontwikkelen is 73.870 m² groot (7 ha 38 a 70 ca). Op het terrein zullen 6 blokken gerealiseerd worden waarin 14 winkelpanden worden voorzien. Op de blokken A en B worden boven de winkel- en magazijnruimtes 22 appartementen voorzien. De bouwblokken zijn aangeduid op fig. 7 als Blok A, Blok B, Blok C, Blok D, Blok E en uitbreiding. De uitbreiding is de uitbreiding van een bestaand handelspand, gelegen aan de Bocholterkiezel 69/3.

Om het terrein bouwrijp te maken zal het over het volledige terrein de bouwvoor, de plag, volledig verwijderd worden. De funderingen van de verschillende bouwonderdelen zullen aangezet worden hetzij op pijlers voor de bouwblokken, hetzij op funderingslagen aangezet op draagkrachtige gestabiliseerde grond. De diepte daarvan kan nog niet bepaald worden aangezien de huidige eigenaars van het terrein omwille van het gebruik als weide en maïsveld geen toegang verlenen voor geotechnische boringen.

De gebouwen zullen gefundeerd worden op palen met betonnen balkfunderingen onder de wanden. Er worden géén kelders voorzien.

De blokken beslaan volgende grondoppervlaktes:

De totale oppervlakte van de aan te leggen wegenis, parkings en andere verhardingen bedraagt ca 24.000 m²; er zullen 670 parkeerplaatsen gecreëerd worden. Samen met de oppervlakte aan gebouwen betekent dit een bebouwde/verharde oppervlakte van ca 36.146 m².

De infiltratiebekkens, gelegen tussen de bouwblokken A, B en C, bekken B1, B2 en B3, zullen op het diepste punt tot 220 cm onder het maaiveld reiken. De infiltratiebekkens B4 en B5 reiken tot 215 cm

¹ Voor de plannen: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8660>

onder het maaiveld. De regenwaterputten, aan de noordzijde van de bouwblokken A en B, zijn vergaarputten van 10.000 m³ en reiken tot 2,50 m onder het maaiveld.

De wegenis, aan te leggen om de parkings te bereiken en voor de inritten naar de site worden als volgt gefundeerd (van onder naar boven):

- Geotextiel
- 20 cm onderfundering type II (steenslag)
- 25 cm steenslagfundering met continue korrelverdeling zonder toevoegsels volgens 5-4.3
- 6 cm bitumeuze verharding (onderlaag) type APO-A
- Afwerking: 4 cm bitumeuze verharding (toplaag) type AB-4C

De volledige dikte van het funderingsprofiel van de wegenis bedraagt ca. 55 cm.

Onder de wegenis zal ook een gescheiden riolering aangebracht worden, zowel regenwaterafvoer als afvalwater. De aanzet van deze riolering ligt op ca 2.00 onder het maaiveld.

De parkings worden aangelegd in “gewapend gras” en de voetpaden tussen de parkeerplaatsen worden aangelegd in betonklinkers.

Voor de fietspaden, parallel aan de Sportlaan en aan de Soerbeek wordt een minder zware funderingslaag aangelegd. Maar, uit het lengteprofiel van het fietspad blijkt dat het terrein waar het pad aangelegd wordt, na verwijdering van de graszoden, over het volledige tracé opgehoogd wordt. De ophoging – een egalisering van het terrein – gaat van 0,12 cm tot méér dan 1,30 meter, afhankelijk van het microreliëf.

De heraanleg van de loop van de Soerbeek: Aan de linkeroever van de Soerbeek worden een drietal oeverzones aangelegd; zones die geleidelijk afdalen naar de waterspiegel van de beek. Over de beek worden 3 bruggen aangelegd waarvan de centrale brug via een aan te leggen voetpad leidt naar een aan te leggen pic-nic weide met vaste tafels en zitmeubilair. Het meest noordelijke deel van de Soerbeek wordt heraangelegd tot een meanderend riviertje met een brede linkeroeverzone.

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Afweging noodzaak verder onderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd, dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Advies:

Besluit uit het verslag van het bureauonderzoek (archeologienota ID8660) samengevat:

Op basis van de gegevens uit dit bureauonderzoek kan niet met zekerheid gezegd worden dat het projectgebied effectief resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. De locatie ligt in de buurt van de historische kern van Gerdingen maar lijkt sinds de middeleeuwen tot op heden enkel in gebruik geweest te zijn als landbouwgebied. Juist dat biedt een (groot) potentieel op kennisvermeerdering aangezien het bodemarchief ongeschonden lijkt te zijn. In de omgeving van Bree zijn pas zeer recent vindplaatsen uit de metaaltijden en Romeinse Tijd ontdekt. Vindplaatsen, sites, uit de prehistorie zijn tot op heden nog nooit aangetroffen. De aanwezigheid van water, de Soerbeek, de ligging aan de rand van het Kempisch Plateau op de overgang naar de Vlakte van Bocholt lijkt een ideale vestigingsplaats voor een kamp of een nederzetting.

Het potentieel wordt enigszins afgezwakt door de vergelijking met reeds onderzochte projectgebieden met een gelijkaardige aardkundige situering.

Er is een kans dat sporen van bewoning worden aangesneden tijdens de ingreep in de bodem doormiddel van proefsleuven, aangevuld met volgputten en kijkvensters, en dat er voldoende sporen aanwezig zijn die wijzen op de aanwezigheid van off-site fenomenen of nederzettingen/kampplaatsen.

Indien zo, kan een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving al dan niet op een deel of het geheel van het projectgebied worden aanbevolen, na bekrachtiging van de archeologienota met het resultaat van een archeologisch onderzoek mét ingreep in de bodem. Indien blijkt dat het resultaat van de prospectie doormiddel van proefsleuven geen kans biedt op enige vorm van kennisvermeerdering, dan zal er geen vervolgonderzoek worden aanbevolen.

Om al die redenen werd geadviseerd het terrein te onderwerpen aan een proefsleuvenonderzoek.

4. Assessment van het terrein

Bodemkundig onderzoek: De site werd bezocht op vrijdag 24 januari 2020. Het terrein is in gebruik als weide. In totaal zijn er vier profielkolommen bekeken. Het aantal opgenomen profielen ten opzichte het totale aantal putten lijkt weinig, maar algemeen geven deze een goede referentie van een vrij homogene bodemopbouw. Afgezien van één enkel profiel in werkput (WP) 54 gaat het over het hele terrein om kleine variaties op hetzelfde thema. Er zijn zandbodems en lemig zandbodems aanwezig, die meestal een dikke antropogene, humeuze A-horizont hebben. In enkele gevallen zoals in WP 28 is de A-horizont matig dik. Ook een dergelijke, matig dikke A-horizont is ontstaan door een plaggenbemesting. Het kan ook zijn dat de A-horizont plaatselijk dunner is door de grondbewerking.

De ondergrond bestaat uit lichtgeel, zeer fijn, zwak tot matig siltig, goed gesorteerd zand (zand en lemig zand; Formatie van Gent, Lid van Opgrimbie). Op de overgang naar de eronder liggende fluviatiele afzettingen zijn deze dekzanden zwak grindig. De eronder liggende fluviatiele afzettingen (Bocholt zanden van de Formatie van Sterksel), bestaan uit lichtgeel, matig gesorteerd, matig grof, zwak siltig zand met enkele kiezelstenen tot sterk grindig. Plaatselijk is een grijze, zwak humeuze, zwak siltige, matig grindig en sterk verkit zand aanwezig. Het gaat waarschijnlijk om een onder rustiger omstandigheden afgezette zandlens, waar mogelijk bodemvorming heeft plaatsgevonden in een later stadium gedurende het Vroeg-Pleistoceen. Het kan ook goed zijn dat de horizont ontstaan

is door humusinspoeling en waterstagnatie op een door eerdere verkitting slechter waterdoorlatende laag. De zwak humeuze en verkitte horizont bevindt zich in WP 54 op 115 cm beneden maaiveld. Deze horizont is ook weer afgedekt met een laag van de Vroeg-Pleistocene Bocholt Zanden. In de opgenomen profielen varieerde de diepte van de Bocholt Zanden van 76 á 100 cm beneden maaiveld. In de profielkolommen van WP (WP) 51 en 54 zijn roestvlekken aangetroffen op 31 á 95 cm –mv, terwijl in WP1 en WP28 geen roestvlekken zijn waargenomen. WP 51 en 54 bevinden zich meer in de nabijheid van de Soerbeek (20 á 30 m), terwijl WP1 en WP28 daar iets verder van zijn verwijderd (50 á 100 m).

Algemeen zijn de volgende bodemprofielen aanwezig. De bovenste 29 á 43 cm bestaat uit donker grijsbruin, zwak humeuze, zeer fijn, zwak tot matig siltig, zwak tot matig grindig zand (Ap1-horizont). In WP1, 51 en 54 is vervolgens tot 63 á 109 cm beneden maaiveld donkerbruin, zwak humeuze, zwak tot matig siltig, zwak tot matig grindig zand (zand tot lemig zand) van de Ap2-horizont aanwezig. In deze akkerlaag zijn bijmengingen aanwezig zoals enkele houtskoolspikkels en baksteenspikkels. In WP 54 bevat de Ap2-horizont wat roestvlekken.

Direct onder de Ap2-horizont is in WP1 oranje, matig siltig, sterk grindig zand (lemig zand) van een Bs-horizont aanwezig op 109 tot 120 cm beneden maaiveld. In het veld en na een snelle scan van de foto's die de dagen voor de profielopnamen zijn genomen, werd het duidelijk dat de Bs-horizont op de meeste plekken is verdwenen. In WP51 is nog wel een BC-horizont aanwezig op 76 tot 95 cm beneden maaiveld. De BC-horizont is lichtgeel, oranje gevlekt, matig grof, zwak grindig zand en de afzettingen behoren tot de Bocholt Zanden. Een BC-horizont direct onder de Ap1- en/of Ap2-horizont komt in tegenstelling tot de Bs-horizont veel vaker voor, net als een C-/Cg-horizont. Een dergelijke bodemopbouw is aanwezig in WP28 waar een zogenaamd AC-profiel aanwezig is. In de ca. bovenste 10 cm van de C-horizont zijn wel vlekken van graafgangen zichtbaar in WP28 en is er sprake van een mollenlaag.

Proefsleuvenonderzoek:

Er werden 56 proefsleuven aangelegd over het algemeen noordwest – zuidoost georiënteerd, conform de oriëntatie zoals voorgesteld in het programma van maatregelen toegevoegd aan archeologienota 8660. In afwijking van het programma van maatregelen werden de proefsleuven niet allemaal 4 m breed en 20 m lang aangelegd, maar werd gekozen voor een afwisseling van proefsleuven van 4 x 25 m groot en proefsleuven van terreinbreedte en 2 m breed. Op die manier ontstond een soort hagelslagpatroon aan proefsleuven waarmee 14,24% van het toegankelijke gedeelte van het projectgebied onderzocht werd.

Sporen en vondsten:

Enkel in de proefsleuven 16,17, 27, 43, 44, 45 en 53A werden sporen aangetroffen. Verder werd in geen enkele proefsleuf een spoor aangetroffen. Ook aan artefacten bleven de vondsten beperkt tot slechts enkele oppervlakte vondsten, 5 in totaal, vondsten in de Ap-horizont, van postmiddeleeuws aardewerk in proefsleuf 17.

Het spoor in proefsleuf 17 bevond zich in de westelijke hoek van de proefsleuf en vormt een kwart van een lichte depressie in het terrein. De vulling van het spoor bestaat uit Ap- en B-grond. Vermoedelijk, bij gebrek aan determineerbare en dateerbare vondsten in het spoor, is dit het restant

van een depressie in het terrein ontstaan door vertrappeling – trampling - door hoefdieren. Binnen het projectgebied werden op meerdere plaatsen dergelijk depressies aangetroffen.

In de proefsleuven 17 en 27 betreft het sporen van recent gegraven kuilen. De vulling bestaat uit een mengeling van Ap, B en C-materiaal. Ook in deze kuilen werden geen determineerbare en/of dateerbare vondsten aangetroffen; er bevonden zich helemaal geen vondsten van aardewerk of ander materiaal in de vulling behoudens enkele baksteenspikkels. De aanwezigheid van enkele fijne, hard gebakken baksteenspikkels in beide kuilen en de mengeling van grond doet ons besluiten de kuilen te bestempelen als recent.

In de proefsleuven 43, 44 en 45 betreft het een spoor van een greppel. De aangetroffen sporen liggen exact in elkaars verlengde en kunnen derhalve beschouwd worden als afkomstig van één en hetzelfde greppelspoor dat van zuidoost naar noordwest over het terrein liep. De vulling van het spoor bestaat ook hier uit een mengeling van Ap, B en C-materiaal. Het lijkt erop dat het een greppel is die gegraven werd in functie van bouwwerken aan de Bocholterkiezel en die zorgde voor mogelijk tijdelijke afwatering van de bouwwerf. In het spoor werden geen dateerbare en/of determineerbare vondsten aangetroffen; er bevonden zich helemaal geen vondsten van aardewerk of ander materiaal in de vulling.

In de proefsleuven 47 en 53A werden nog vage sporen van greppels aangetroffen, maar die vonden geen enkel vervolg in aangrenzende proefsleuven. Ons inzien en na controle met de bodemkundige blijkt het eerder, wat betreft spoor 47, om een natuurlijke bodemvorming te gaan. Het meanderende spoor in proefsleuf 53A kan het restant zijn van een plantgreppel gelet op de overeenkomst met de intekening van het gebied op de Vandermaelenkaart. Het zou echter ook kunnen gaan om een oude beekoever of de rand van het overstromingsgebied van de Soerbeek. Ook de bodemkundige kon geen eensluitende determinatie van het spoor aanreiken.

Er werd geen enkel ander spoor aangetroffen. Wat de **vondsten** betreft van aardewerk of voorwerpen in andere materialen bleven de vondsten beperkt, zoals eerder al geschreven, tot een vijftal post-middeleeuwse scherven in de Ap-horizont aan de westzijde van proefsleuf 17.

5. Gemotiveerd advies

Volgend op het bureauonderzoek <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8660> werd op het terrein aan de Sportlaan – Genatteweg in Bree (Gerdingen) een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De aanwezigheid op het terrein van fluviatiele Bocholtzanden en matig tot sterk grindige herwerkte Maasafzettingen toont dat het projectgebied gelegen is aan de rand van de het Kempisch Plateau en de Vlakte van Bocholt.

De archeologische verwachting was eerder matig en was vooral gericht op eventuele aanwezigheid van sporensites. Er werden 56 proefsleuven aangelegd met een totaal aangelegde oppervlakte van 7910,2 m² oftewel 14,24% van het toegankelijke deel van het projectgebied. Er diende rekening te worden gehouden met een veiligheidszone aan weerszijden van de Soerbeek waardoor het toegankelijk projectgebied 18.511 m² kleiner was dan het totale projectgebied, 74.054 m².

Het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat binnen het projectgebied er geen enkele archeologische site /vondsten / sporen aanwezig is/zijn. De aangetroffen sporen, ook maar zeer

weinig in aantal ten opzichte van de grootte van het projectgebied, zijn allemaal recent tot zeer recent van oorsprong en dienen beschouwd te worden als geïsoleerde antropogene bodemingrepen zonder enige onderlinge samenhang. Ook het vondstenmateriaal bleef zeer beperkt en is te beschouwen als afval van huisraad dat via bemesting op het land terecht is gekomen. Er is geen enkel spoor aangetroffen dat verband kan houden met de perceelindeling zoals ingetekend op het primitief kadaster en de Atlas der Buurtwegen. Ook de greppel in de proefsleuven 43, 44 en 45 heeft geen enkele relatie met die oude perceelindeling.

ADVIES: Op basis van de gegevens uit het bodemonderzoek en het archeologisch proefsleuvenonderzoek kan derhalve besloten worden dat het projectgebied geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Het projectgebied kan daarom vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vevat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

6. Lijst met afbeeldingen

COVERFOTO: COVERFOTO: proefsleuf 29, het aangelegde vlak

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcode 2019L78, Bree (Gerdingen), Sportlaan - Genatteweg